

عنوان مقاله:

اراده آزاد و دشواره جبر در نظریه سلطنت

محل انتشار:

فصلنامه نقد و نظر، دوره 26، شماره 103 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسندگان:

امین صیدی - دانشجوی دکتری دانشگاه تربیت مدرس، تهران

بهروز محمدی منفرد - اخلاق، دانشکده معارف اسلامی، دانشگاه تهران، ایران

حسن لاهوتیان - گروه فلسفه، دانشکده ادبیات، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

تقابل ضرورت علی با اراده آزاد و اختیار آدمی یکی از مسائل مهم و چالش برانگیز در تاریخ فلسفه و کلام اسلامی بوده است. بسیاری از متفکران سعی بر حل این دشواره داشته اند. شهید صدر از اندیشمندان ناسازگارگرای معاصر است که با وام گیری از «نظریه طلب» محقق نائینی و جرح و تعدیل و تکمیل آن، طرحی نو در این مسئله درانداخته است. با این بیان که «فعل انسان به عنوان یکی از مصادیق قاعده ضرورت علی تا وجوب پیدا نکند، وجود نمی یابد و وجوب (ضرورت) تنافی با اختیار دارد؛ پس انسان در افعالش مجبور است» طرح اشکال کرده است و با تخصیص قاعده فلسفی «ضرورت بالغیر» که از وجوه و صور ضرورت علی است، جریان این قاعده در فاعل های مختار را انکار کرده و با افزودن ماده سلطنت به مواد سه گانه فلسفی (وجوب، امکان، امتناع) صورت قاعده را از «الشیء ما لم یجب لم یوجد» به «الشیء لا یوجد الا بالوجوب او السلطنه» تغییر داده است. در پژوهش حاضر، برآنیم که به شیوه ای تحلیلی «نظریه سلطنت» را تبیین کنیم و با رفع اشکالات، اتقان و صحت آن را به اثبات برسانیم تا اراده آزاد و شبهه جبر را بر محملی صحیح بنشانیم.

کلمات کلیدی:

نظریه سلطنت، نظریه طلب، اراده آزاد، جبر و اختیار، شهید صدر، محقق نائینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1324151>

